

Development of Budget Management in Ukraine

Olena Lysenko

Economic Policy Department, National Academy of Public Administration under the Office of the President of Ukraine,
20 Eugene Pottier Str., Kyiv, UKRAINE,
E-mail: Lysenko_Elena_UR@ukr.net

Budget is a lever for regulation of society economic life, i.e. the efficiency of budget decisions implementation influences the efficiency of the budget policy and, therefore, the effectiveness of budget as a special form of state policy realization.

In view of the existing practice of budget relations development, there is a necessity to form new approaches to the refinement of budget management procedures and technologies. Therefore, the aim of this research is to analyze burning problems of budget management development and to elaborate recommendations on enhancing budget management procedures and technologies.

Budget management is designed to solve problems of effective budget administration – from rationalization of the budget process, optimization of sources of budget income and expenditures to improvement of performance of the executive and legislative authorities in the budget sphere.

Budget effectiveness should be construed as a totality of effects brought to society, state and economy by the budget policy adopted by state authorities that manifests itself in a form of the result of the budget process. In terms of quantity, budget effectiveness can be expressed as a correlation between the results from budget programs implementation and the budget expenditures.

Improvement of the budget management mechanism is impossible without optimization of tax and customs administration.

“Institutional platform” for refinement of budget management procedures and technologies should be ensured by political and macroeconomic stability, rise of level of society and community trust in the state policy, considerable increase of GDP in real sector of economy, creation of economic and legal environment favourable for lawful economic activity, completion of the tax reform leading to optimal correlation between various macroeconomic and fiscal values.

*Translated by Polyglot Translation Bureau
<http://www.polyglot-lviv.com>*

Розвиток бюджетного менеджменту в Україні

Олена Лисенко

Кафедра економічної політики, Національна академія державного управління при Президентові України,
УКРАЇНА, м. Київ, вул. Єжена Пот'є, 20,
E-mail: Lysenko_Elena_UR@ukr.net

Метою даного дослідження є аналіз актуальних проблем розвитку бюджетного менеджменту й вироблення рекомендацій щодо вдосконалення процедур і технологій системи бюджетного менеджменту.

Ключові слова – бюджетний менеджмент, управління бюджетом, бюджетний процес.

I. Вступ

В українській економічній літературі проблематика бюджетного менеджменту представлена дуже незначною кількістю праць. Поняття “бюджетний менеджмент” у енциклопедичних виданнях та словниках майже не трапляється. Так, автори відомого “Фінансово-економічного словника” [1] наводять визначення понять “менеджмент”, “менеджмент фінансовий”, “менеджмент податковий”, “менеджмент інвестиційний”, “менеджмент вартісний” тощо, але визначення поняття “бюджетний менеджмент” відсутнє.

Бюджет є важелем регулювання економічного життя суспільства, тобто від ефективності виконання бюджетних рішень залежить ефективність бюджетної політики, а відтак — і результативність бюджету як особливої форми реалізації державної політики.

Нині система бюджетного менеджменту, на жаль, є малоефективною, зокрема, не виконуються планові завдання щодо бюджетних находжень, мають місце порушення бюджетного законодавства при виконанні видаткової частини бюджету, значна частина бюджетних програм не фінансується. Тому потребують вивчення актуальні питання вдосконалення процедур і технологій бюджетного менеджменту.

II. Визначення бюджетної ефективності

Обмеженість бюджетних ресурсів ставить на порядок денний проблему визначення бюджетної ефективності (в тому числі ефективності бюджетного менеджменту). Бюджетний менеджмент покликаний розв’язувати проблеми ефективного управління бюджетом - від раціоналізації бюджетного процесу, оптимізації джерел бюджетних надходжень і видатків до поліпшення діяльності органів виконавчої та законодавчої влади в бюджетній сфері.

Потрібно зауважити, що питання оцінювання (визначення) ефективності процедур (механізмів) бюджетного менеджменту відзначаються високою дискусійністю. Ефективною буде лише така процедура бюджетного менеджменту, яка забезпечує досягнення цілей і завдань бюджетної політики держави у визначених законом порядку й термінах. На думку лауреата Нобелівської премії Герберта

Саймона, “у широкому розумінні “діяти ефективно” означає використовувати найкоротший спосіб і найдешевші засоби для досягнення бажаних цілей... Серед кількох альтернатив, що передбачають однакові витрати, слід обирати ту, котра максимальною мірою забезпечує досягнення адміністративних цілей; і навпаки, серед альтернат, що однаковою мірою забезпечують досягнення цілей, слід обирати ту, котра передбачає мінімальні витрати” [2].

Отже, пропонуємо під бюджетною ефективністю розуміти сукупність ефектів, яку здатна приносити суспільству, державі та економіці обрана органами влади бюджетна політика, що проявляється як результат бюджетного процесу. Бюджетна ефективність може бути кількісно виражена як відношення результатів, досягнутих завдяки реалізації бюджетних програм, до бюджетних витрат.

Оцінювання ефективності механізму бюджетного менеджменту має особливу актуальність в умовах представницької демократії, коли бюджетні рішення ухвалюють одні органи (парламент), а виконують інші (уряд). Зрозуміло, що суспільство має право знати про напрями, обсяги й результати витрачання бюджетних коштів.

III. Основні принципи оцінювання ефективності

З-поміж основних принципів оцінювання (аудиту) ефективності можемо виділити такі:

- конструктивність – оцінювання ефективності у сфері бюджетного процесу має бути спрямоване на виявлення конкретних недоліків, що призводять до втрати загальної його ефективності, а також на усунення причин і умов, що викликали ці недоліки;

- об’єктивність – дані, що були покладені в основу оцінювання ефективності, мають відповідати фактичному стану;

- кваліфікованість – оцінювання ефективності мають проводити кваліфіковані фахівці, спроможні виявити й оцінити недоліки в роботі державної бюрократії;

- методологічна єдність – оцінювання ефективності здійснюється на єдиній методологічній основі, що передбачає використання сукупності прийомів і методів, із допомогою яких можливо здійснити контроль-аналітичні процедури;

- актуальність – оцінювання ефективності має проводитися з актуальної проблематики.

Найрозвиненіша форма сучасного бюджетного аудиту – так званий повний багатогаспектний аудит, який передбачає комплексну перевірку фінансових програм і проектів у аспекті їх транспарентності й економічної ефективності та є найдієвішим операційним інструментом контролю ефективності. Повний

бюджетний аудит передбачає, що структури державного сектору мають провадити діяльність із максимальною віддачею виділених коштів, а посадові особи – нести повну відповідальність за ощадливе й ефективне використання довірених їм ресурсів. Завданням повного аудиту є об’єктивна й конструктивна експертиза економічної ефективності використання бюджетних ресурсів. При цьому, окрім перевірки й аналізу операцій повний аудит передбачає розроблення рекомендацій щодо вдосконалення роботи організацій і/або виконання програм, тобто виходить за межі суто фінансових питань [3].

Висновки та пропозиції

Таким чином, під бюджетною ефективністю слід розуміти сукупність ефектів, яку здатна приносити суспільству, державі та економіці обрана органами влади бюджетна політика, що проявляється як результат бюджетного процесу. Бюджетна ефективність може бути кількісно виражена як відношення результатів, досягнутих завдяки реалізації бюджетних програм, до бюджетних витрат.

Оскільки переважну більшість надходжень забезпечують податкові та митні платежі, логічною буде гіпотеза, що вдосконалення механізму бюджетного менеджменту доходів неможливе без оптимізації податкового й митного адміністрування (фіскального адміністрування).

На наш погляд, “інституційною платформою” вдосконалення процедур і технологій бюджетного менеджменту має стати досягнення політичної та макроекономічної стабільності, підвищення рівня довіри суспільства і громад до державної політики, радикальне збільшення виробництва валового продукту в реальному секторі економіки, створення економіко-правового середовища, сприятливого для легальної економічної діяльності, завершення податкової реформи, у реалізації якої були б досягнуті оптимальні співвідношення різних макроекономічних і фіскальних показників.

У подальшому мають бути виконані дослідження щодо розробки методології оперативної зміни параметрів бюджетного менеджменту під впливом циклічності економічного розвитку.

Література

- [1] Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. — К.: Знання, 2007.
- [2] Саймон Г.А. Адміністративна поведінка: Пер. з англ. — К.: Артес, 2001. — С. 12, 46.
- [3] Бюджетний менеджмент: Підруч. / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. - К.: КНЕУ, 2004. - С. 817.